

διεξήχθησαν αἱ ἐπὶ τῆς διαβάσεως τῆς Ἀφροδίτης γινόμεναι ἀγγλικαὶ ἐργασίαι. Ἡ ἀνωτέρω σημειωθείσα γνώμη τοῦ βασιλικοῦ ἀστρονόμου βεβαίως, οὐδὲ πλέον οὐδὲ ἑλαττον, ὅτι αἱ ἀγγλικαὶ παρατηρήσεις (αἵτινες ἐγένοντο διὰ μεθόδου ἀποδοκιμασθείσης ὑπὸ πολλῶν ἀστρονόμων ὡς συνεπαγούσης πολλὰς ἐξαιρέσεις) εἰσὶν ἀξίας δεκαπλασίως μεγαλειτέρας πολλῶν ἄλλων ὁμοῦ τρόπων, ὅσαι ἐγένοντο δι' ἑκάστην τῶν ἐπὶ τὰς μεθόδων, ὧν αἱ τρεῖς κατεδείχθησαν καὶ ὡς τελεσφοριώτεραι ὑπὸ τῶν κ. Adams, Leverrier καὶ Newcomb. Τοιαύτη ὁμῶς ἀξίωσις ὅζει τυφλῆς ἐμπιστοσύνης· λίαν δὲ παραδόξως αἱ παρατηρήσεις αὗται, ἐφ' ὧν μετὰ τοσαύτης ἐμπιστοσύνης ἐβασίσθησαν, οὐδὲ πρὸς ἀλλήλας κατὰ πάντα συμφωνοῦσι, δύνανται δὲ νὰ διακριθῶσιν εἰς δύο συστήματα. καὶ εἰ μὲν τῶν τοῦ ἐνὸς προκύπτει ἀπόστασις 93,500,000, ἐκ δὲ τῶν τοῦ ἑτέρου 92,400,000 μόνον μιλίων.

Εὐτυχῶς ὁμῶς τάχιστα ἐπελθοῦσα βάρανος πάντα· ἱκανοποιῶσα ἐπεκύρωσε τὴν ὑπόθεσιν ταύτην. Ἐκ τῶν ἀγγλικῶν παρατηρήσεων μόνον ἐκείνων ἐγένετο χρῆσις μέχρι τοῦδε, ὅσαι ἐδύναντο διὰ τῆς ἐν συνόλῳ ἐφαρμογῆς αὐτῶν νὰ συντελέσωσι πρὸς ἐξαγωγήν πορίσματος τινος. Πράγματι δὲ αἱ παρατηρήσεις αὗται εἰσὶν αὐταὶ ἐκεῖναι αἱ κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Delisle γινόμεναι, περὶ ἧς τοσαῦται ἠγέρθησαν φιλονεικίαι πρὸς τῆς ἐποχῆς τῆς διαβάσεως τῆς Ἀφροδίτης. Ἡ ἀξία τῶν ἀγγλικῶν παρατηρήσεων τῶν κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Halley γενομένων τότε μόνον γενήσεται καταφανής, ὅταν αὗται συναρμολογηθῶσι πρὸς ἄλλας ἀμερικανικὰς, ῥωσικὰς καὶ γερμανικὰς τῆς αὐτῆς μεθόδου. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον δέον νὰ συλλέγωμεν τὰ πορίσματα αὐτῶν. Τολμῶμεν δὲ νὰ ἐμφράσωμεν τὰς προσδοκίας ἡμῶν ὅτι, τούτου γενομένου, τὰ ἐκ τῆς διαβάσεως ἐξαχθησόμενα πορίσματα θέλουσι προσεγγίσει πολὺ πλεόντερον πρὸς τὰ ἀποτελέσματα τὰ ἐπιτευχθέντα πρὸς τῆς ἐσχάτης δημοσιεύσεως τοῦ ὑπολογισμοῦ τοῦ κ. G Airy. Βίδμεν, ἡ δὲ τῆς διαβάσεως τῆς Ἀφροδίτης μέθοδος πρὸς εὔρεσιν τῆς ἀποστάσεως τοῦ Ἡλίου ἀπολέσει πᾶσαν ὑπόληψιν. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ κατὰ τὸν Delisle μόνον μέθοδος ἐξέπεσαν, ὡς ἀπὸ πολλοῦ προεβλέφθη. (Ἐκ τοῦ *Spectator*).

Η ΚΑΥΚΑΣΙΑ ΧΩΡΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΣ.

Ὁ Καύκασος, τὸ φυσικὸν τοῦτο μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας ὄροστάσιον, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς μεγαλοπρεπὲς φρούριον, ὅπερ τὸν διπλοῦν αὐτοῦ προμαχῶνα ἐκτείνει ἀπὸ τῶν ἁκτῶν τοῦ Εὐξείνου μέχρι τῶν τῆς Κασπίας

θαλάσσης, ἐρειθόμενον πρὸς βορρᾶν ἐπὶ ψαμμοῶν πεδιόδων, αἵπερ κατεκλύζοντο ἄλλοτε ὑπὸ θαλασίων ὑδάτων. Τοῦτο οὐ μόνον ἐξ ἀπλῆς τοπογραφικῆς ἐρεῦνης διαπιστοῦται, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῆς παραδόσεως ἔτι καὶ ὑπ' αὐτῶν τῆς ἀρχαιότητος τῶν ἱστορικῶν καὶ ἐκ τῶν παρατηρήσεων τῶν νεωτέρων φυσιολόγων ἐπιβεβαιοῦται· οἱ δὲ περὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν φυσικὴν ἀσχολούμενοι παραδέχονται ὅτι ἡ Κασπία θάλασσα εἶναι τμήμα τοῦ Εὐξείνου. Βεβαίως ἐκ τῶν φαινομένων ἅτινα ἀνέτρεψαν τὸν γήινον πλανήτην ἀνέκυψαν γαῖαι κεκρυμμέναι ἄλλοτε ὑπὸ τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης καὶ κατεκλύσθησαν ἄλλαι ὑπεράνω τῶν ὑδάτων πρὶν οὔσαι, καλυπτόμεναι δὲ ὑπὸ φυτειῶν καὶ κατοικούμεναι ὑπὸ γενεῶν, αἵτινες ἐξέλιπον αἰφνης ἐν τῇ καταιγίδι. α' Ἀδύνατον νὰ ἀρνῇθῃ τις, λέγει ὁ Cuvier, ὅτι τὰ ὕδατα ἐκάλυψαν ἄλλοτε τοὺς ὄγκους, τοὺς σχηματίζοντας σήμερον τὰ ὕψιστα ἡμῶν ὄρη.

Δὲν προτιθέμεθα νὰ διαλάβωμεν περὶ τῆς μεγάλης καταστροφῆς, διαδοθείσης τὸ πρῶτον ὑπὸ βίβλου ἐκτὸς πάσης συζητήσεως κειμένης, ἐνισχυθείσης δὲ κατόπιν διὰ τῆς μαρτυρίας πάντων τῶν λαῶν καὶ ἐπιβεβαιωθείσης τέλος διὰ τῆς γεωλογικῆς ἐπιθεωρήσεως τοῦ ἡμετέρου πλανήτου· ἀλλὰ τοῦλάχιστον ἀπέβαινεν ἡμῖν ἀναγκαῖον νὰ ἀναμνησθῶμεν τοῦ γεγονότος τούτου, καθὰ στενῶς συνδεομένου μετὰ τῆς χώρας, ἧς ἐπιχειροῦμεν τὴν περιγραφὴν, ἥτοι τοῦ κατακλυσμοῦ τοῦ Νῶε καλουμένου ἐν τῇ ἱερᾷ Γραφῇ, Ξεούθρου παρὰ τοῖς Χαλδαίοις, Πεθούρου παρὰ τοῖς Σίναις, τοῦ ἐπὶ Δευκαλίωνος καὶ Ὠγύγου κατακλυσμοῦ παρ' Ἑλλήσι, Βοχίκα παρὰ τοῖς Μουίσκοις τῆς Κολομβίας, κλπ. Πρὸς τοῦτοις ὁμολογούμενον τυγχάνει ὅτι τὰ ὕδατα ὑπεχώρησαν ἐνιαχοῦ, νέας ἀλλαγοῦ ποιήσαντα κατακτήσεις· οὕτω, λ. χάριν, ὅ εἰς ἀπόστασιν μιλίων τινῶν ἀπὸ τῆς Νεαπόλεως κόλπος τῶν Ποτιούλων καλύπτεται ἐπαύλεις κατοικουμένας ἄλλοτε ὑπὸ τῶν συγχρόνων τοῦ Κικέρωνος· ἡ θάλασσα περιβρέχει τὰς βᾶσεις ἀρχαίου τῆς Ἀρτέμιδος ναοῦ ὃν οἱ Μασσαλιῶται κατέστησαν μητροπολιτικὸν αὐτῶν ναόν, καὶ ὅστις ἄλλοτε ἔκειτο ἐντὸς τῆς πόλεως· ἐκ τούναντίου δὲν ὑπάρχουσι πλέον οἱ ἀρχαῖοι λιμένες τοῦ Βρεντησίου, τῆς Ραουένης καὶ τοῦ Ἰουλιανοῦ Φόρου (Fréjus), ἡ ἄλλοτε καταφύγιον εἰς πολυαριθμούς στόλους χρησιμεύουσα Μέμρις ἀπέχει νῦν 20 λεύγας ἀπὸ τοῦ κόλπου τοῦ Σουέζ, καὶ πρὸ ὀλίγων ἐνιαυτῶν τὰ ὕδατα ἐπληττον τῶν Γα-

θείρων τὰ τεῖχη, χωρίς νὰ συμβαίνει τοῦτο σήμερον. Ἐπανερχόμενοι δὲ εἰς τὸ θέμα ἡμῶν λέγομεν ὅτι τὸ τρίγωνον τὸ περιλαμβανόμενον μεταξύ τῆς ὀρεινῆς σειρᾶς τοῦ Καυκάσου, τοῦ Δόν καὶ τοῦ Βόλγα εἶναι ἐκτενὲς χέρσος ἢ στέπη ἀλατούχου φύσεως, ψάμμω καὶ ἀργίλλω ἀνάμικτος, ἀλυκαῖς, ἀποκεκρυσταλλωμένῳ ἁλτι, κογχυλίοις, οὐδὲν κοινὸν ἔχουσι πρὸς τὰ τῶν ποταμῶν. Πάντα ταῦτα εἶναι σημεῖα ὅτι ἦν οὗτο ἄλλοτε ἡ Κασπία μετὰ τοῦ Εὐξείνου διὰ τῆς Ἀζοφικῆς. Καὶ αὐτὴ ἡ Ἀραλὶς λίμνη εἶναι τμήμα τῆς πρώτης, τοῦτο δὲ καταδεικνύται ἀναντιλέκτως ἐκ τῆς ἐξετάσεως τοῦ μεταξύ ἐδάφους. Ὡς ἀποδείξιν τῆς ἐνώσεως ταύτης παρατρεῖ ὁ Βυφών ὅτι εἰς τὴν Κασπίαν οὐδεὶς εἰσβάλλει ἐξ ἀνατολῶν ποταμός, οὔτε δὲ εἰς τὴν Ἀραλίδαν ἐκ δυσμῶν. Εἰς οὐδὲν χρησιμεύει νὰ ἐξετάσωμεν τί ἀπέγειναν τὰ οὕτω μετατοπισθέντα ὕδατα, διότι δυνάμεθα εἰπεῖν ὅτι τὰ πλείστα αὐτῶν ἐξεχύθησαν ἐν τῷ εὐρεῖ ὠκεανῷ εἴτε διὰ στενῶν πορθμῶν παρομοίων πρὸς τοὺς τοῦ Γενί-καλέ, τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Γιβραλτάρης, εἴτε δι' ὑπογείων διωρύχων. Τῶν οὗτων κατὰ τὰς διαθεβαιώσεις περιηγητῶν κατὰ πᾶν ἔτος ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ χειμῶνος φαίνονται ἐπιπλέοντα ἐν τῷ ἀνωτέρῳ μέρει τοῦ περσικοῦ κόλπου φύλλα καὶ κλάδοι, ἀνήκοντες εἰς φυτὰ μόνον εἰς τὰς παρὰ τὴν Κασπίαν θάλασσαν ἐπαρχίας εὐρισκόμενα, διαθεβαιοὶ δὲ ὁ κ. Gamba, εἰς ὃν πολλὰ ἔργα ὠφέλιμα περὶ τῆς χώρας ταύτης ὀφείλονται καὶ ἰδίᾳ χάρτης ὑδρογραφικὸς, κατὰ τὸν τοῦ Κουτουζώφ ἐσχεδιασμένος, ὅτι ἡ θάλασσα αὕτη ὑπόκειται εἰς ἀλλοιώσεις τοῦ βυθοῦ αὐτῆς, καὶ ὅτι τῷ 1822 ἐπὶ παραδείγματι εἰσέπλεον εἰς αὐτὴν πλοῖα μέχρι 10 ποδῶν ὑπὸ τὸ ὕδωρ, ἐνῶ τῷ 1826 ἦτο πλωτὴ μέχρι 15 ποδῶν. Ἡ ἀμπωτις αὕτη παρήχθη ἀποκαλυφθέντων κτιρίων, ἐξ ὧν μαρτυρεῖται ὅτι ἄλλοτε συνέβησαν ἐπάλληλοι κινήσεις παλιρροίας καὶ ἀμπωτιδος. Ἀλλὰ τίς ἐρεῖ ἡμῖν τί τὰ ὕδατα ἐν τῇ περιόδῳ τῆς ἀμπωτιδος ἀπογίνονται;

Ἐάν νῦν διὰ τῆς φαντασίας συνενώσωμεν ὅ,τι ὁ χρόνος ἀπεχώρησε, βλέπομεν τὸν Καύκασον, τὸν Ταῦρον, τὴν Ταυρίδα, τὸ Δεμπενδ καὶ ἄλλας ὀρέων κορυφὰς σχηματιζούσας νήσους ὑπὸ τῶν ὑδάτων τοῦ Ὠκεανοῦ περιχλωζομένας. Πρὸς βορρᾶν ἢ Βαλτικὴ καὶ ἡ Λευκὴ θάλασσα ἦσαν ἠνωμένοι μετὰ τῶν ὑ-

δάτων ἅπερ ἕκτοτε ἀπεκλήθησαν Εὐξείνος πόντος, Κασπία θάλασσα καὶ Ἀραλὶς. Καὶ ὄντως μικροὶ ἀριθμοὶ ὑψώσεων νεωτέρου σχηματισμοῦ ἀπεντῶσι μεταξύ Ρίγης καὶ Ἀζοφικῆς καὶ μεταξύ Ἀρχαγγέλου καὶ Ἀστραχανίου.

Πρὸς νότον αἱ λίμναι Ἐριδάν, Ὀρμιὰχ καὶ Βάν εἶναι λείψανα ὑδάτων, ἅτινα ἄλλοτε ἐκάλυπτον τὴν Περσίαν καὶ συνηνοῦντο ἐν τῷ Περσικῷ κόλπῳ διὰ τοῦ ἐδάφους ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ *Naouberdan*, ἡ μεγάλην ἀλατούχον ἔρημον. Ἡ παρατήρησις αὕτη βασιζομένη ἐπὶ γεωλογικῶν ἀποδείξεων ἐξηγεῖ τὴν παρούσάν ἐν τῇ Κασπίᾳ θάλασσαν καὶ τὴν τῆς Ἀραλίδος εἰδὼν τινῶν κογχῶν καὶ ἰχθύων ἀναλόγων πρὸς τοὺς τοῦ ὠκεανοῦ. Ἀλλὰ μὴ τις φαντασθῇ ὅτι τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ἡγεῖραν μόνον ἱερόσυλοι συγγραφεῖς. Καὶ πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ὑπεράνω τῶν ὑδάτων, λέγεται ἐν τῇ Γενέσει.

Οἱ ἀρχαιότατοι λαοὶ ἐνησμενίζοντο ὅτι ὠρμῶντο ἐκ νήσων. Περίττον νὰ ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα τοῦ Πλάτωνος τὴν ἀφήγησιν περὶ τῆς Ἀτλαντίδος, ὡς λίαν γνωστὴν. Φιλόσοφος τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος ἐπραγματεύθη ὡς περὶ εὐφυοῦς καὶ σοφῆς ὁμιλίας περὶ τῆς τῶν Ἀτλάντων καταγωγῆς, τοῦ ἀρχεγόνου τούτου λαοῦ, ὃν τίθησιν ἐν τῷ Καυκάσῳ. Ἐκ τῆς συμφωνίας τῶν ἀρχαιοτέρων παραδόσεων ἐξάγει ὡς βέβαιον ὅτι οἱ πρόγονοι τῶν γενεῶν τούτων, αἵτινες καλύπτουσι τὸ μέγα τῆς Ταταρίας ὁροπέδιον, τὴν εὐρείαν τῶν ἀρχαίων Σκυθίαν, τὴν Περσίαν καὶ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἐκ τῶν καυκασίων ὑψωμάτων κατέβησαν διὸ καὶ ὀλίγον ἐκπληττόμεθα βλέποντες ὅτι τὸ ὄρος τοῦτο ἦτο ἀντικείμενον λατρείας παρὰ τοῖς ἀρχαιοτάτοις λαοῖς τῆς Ἀνατολῆς. Καὶ τῷ ὄντι κατὰ ἀσιατικὴν παράδοσιν, ἀναφερομένην ἐν τῇ Ἀνατολικῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Ἑρβελῶ, καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ γῆ ἐδόθη τῷ Ἀδάμ, οἱ πρὸ αὐτοῦ κάτοικοι ὑπεχώρησαν εἰς τὰ ὄρη τοῦ Καυκάσου.

Ὁ ζῶφος ὁ περικαλύπτων τὰς ἀρχὰς τῆς ἱστορίας μόλις ἀρχεταὶ διανοιγόμενος, ὥστε βλέπομεν ἀνίσχουσιν εἰς τὸν νεφελώδη οὐρανὸν μεγάλην μορφήν, τὴν *Φρόμθεον*, σημαίνοντα κατὰ τὸν ἱστορικὸν τῶν Κέλτων Πελλουτιέ ἐν τῇ τῶν ἀρχαίων Σκυθῶν γλώσσῃ *εὐεργετικὴν θεότητα* ἡ μορφή αὕτη παρὰ τοῖς ἡμετέροις προγόνοις εἶναι ὁ Προμηθεὺς, ὅστις τὸ πῦρ ἐξ οὐρανοῦ κλέψας πρὸς ἀναζωογόνησιν τῶν ἀργιλλωδῶν ἀγαλμάτων,

ἃ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἀπελίθωσαν, ἐσχημάτισεν ἐξ αὐτῶν κοινωνίαν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, ἀλλ' ὁ Ζεὺς ἐξοργισθεὶς διὰ τὸ θράσος τοῦ ἀνδρός τούτου, ἄρπαγος τῶν ἰδίων αὐτοῦ δικαιωμάτων, ἔδωκεν αὐτὸν δι' ἁδμαντίνων ἀλύσεων ἐπὶ βράχου, ὅστις κατὰ τὴν παράδοσιν εἶναι ὁ Μκιμβαρὶ ἢ τὸ Κασβέκ, τὰς προσέτι γῦπα, ὅστις ἐσπάρασσε τὰ ἐντόσθια αὐτοῦ. Ἡ φοβερὰ αὕτη καταδίκη ἐληξεν ὅτε ὁ Ἡρακλῆς ἐλύτρωσε τὸν πατέρα τῶν ἀνθρώπων κατατοξεύσας τὸ ὄφρυον.

Ἡ τῶν ἀνατολικῶν λαῶν μυθολογία παριστάνει ἡμῖν τοὺς βράχους τοῦ Καυκάσου ὡς ὑπὸ νυμφῶν οἰκουμένους, νυμφῶν αἵτινες πρὸς γίγαντας ὁμοίαι ἐφ' ἀπάντων τῶν κατωκημένων τῆς σφαίρας μερῶν εὐρίσκονται. Μία τῶν νυμφῶν τούτων, ἡ Ἀργέγκη ἐγείρει ἐπὶ τοῦ ὄρους τούτου ἀνάκτορον, ἐνθα διατηροῦνται τῶν βασιλέων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης οἱ ἀνδριάντες. Τὰς νύμφας ἐζήτησε νὰ προσβάλῃ ξένος Οὐσέρκ καλούμενος, δωδεκάποδος ἐπιβαίνων ἵππου ἢ μᾶλλον δωδεκακώπου πλοίου· ἀλλὰ κατασυντρίβεται οὗτος ἐντὸς τῶν ὁρέων Δαμαβέντ ὑπὸ βράχου, ὑπὸ μιᾶς τῶν νυμφῶν τούτων ἐκριφθέντος. Σημειωτέον ὅτι *νύμφη* (*dive*) ἐν ταῖς ἀρχαίαις ἀσιατικαῖς γλώσσαις σημαίνει νῆσον, ἐστὶ δὲ κατάληξις τῶν λέξεων Μαλδίθ, Λακεδίθ, Σερανδίθ (Κεϋλάνη) καὶ πολλῶν ἄλλων.

Κατὰ τὰς αὐτὰς ἀνατολικὰς παραδόσεις ἀποικίαι ἐκ Καυκάσου μετεβήσαν εἰς τὰς γειτονικὰς νήσους, ἐκ τούτου δ' ἔδει νὰ ἐξαγάγωμεν ὅτι αἱ ἀποικίαι αὗται ἐκ προσαγωγῆς κατώκησαν τὰς κορυφὰς τοῦ Ταύρου, τοῦ Λιβάνου, τοῦ Ἀτλαντος, τῶν Πυρηναίων, τῶν Ἀλπεων, τῶν Οὐραλίων, τοῦ Ἀλτάϊ καὶ τοῦ ὄροπεδίου τῆς Ταρταρίας.

Προστίθεμεν τέλος ὅτι οἱ Τσερκέσοι, ἀκαταλλήλως *Κερκάσιοι* καλούμενοι, ἀποκαλοῦσιν ἀλλήλους *Ἀδεγέ*, ἡ δὲ λέξις αὕτη παραγομένη ἐκ τῆς *Ἀδὰ*, ἀντιστοιχεῖ ἐν τῷ ταταροτουρκικῷ ἰδιώματι πρὸς τὴν *νῆσον*.

Ἀλλ' ἀφῶμεν τὴν νῆσον ταύτην τοῦ Καυκάσου, ἐνθα ἡ νηπιακὴ τῆς ἱστορίας κατὰστασις εὐρίσκεται περιορισμένη εἰς στενὰς λωρίδας. Διὰ μακροὺς αἰῶνας κατέπεσεν ἡ πυκνὴ αὐλαία, ἥτις καλύπτει τοὺς ἀρχαίους χρόνους, ὅταν δὲ ἀρθῇ αὕτις, τότε ἡ θεὰ τῆς γῆς δὲν θά ᾔνοι ἡ αὕτη. Τὰ ὕδατα μετετοπίσθησαν καὶ ἐκ τῶν νήσων ἐσχηματίσθησαν ἡπειροί. Ἐάν ὁ Καυκάσος περιβρέχεται εἰσέτι ὑπὸ διπλῆς θαλάσσης ἀνατολικῶς καὶ δυσμικῶς,

πρὸς βορρᾶν ἐγγίζει τῇ Εὐρώπῃ, πρὸς δὲ νότον ἐκτείνει τὰς διακλαδώσεις αὐτοῦ εἰς εὐρύτατον μέρος τοῦ ἀρχαίου κόσμου.

Η ΚΟΜΗ ΤΟΥ ΗΜΕΤΕΡΟΥ ΚΛΗΡΟΥ.

Πάντως ἐπὶ λθὲ ποτὲ τισιν ἡ ἀπορία, πόθεν ἄρά γε παρὰ τῷ ἡμετέρῳ κλήρῳ ἐπεκράτησε τὸ ἔθος τοῦ κομᾶν, ἐνῷ ὁ κλῆρος τῶν λοιπῶν συνοίκων ἡμῶν χριστιανῶν εἶναι ἀπηλλαγμένος τῆς συνηθείας ταύτης. Ὅθεν οὐχὶ ἄχαρι ἀνάγνωσμα ἦθελε προσενέγκει τις τοῖς φιλομαθεῖσι τῆς Σαββατιαίας Ἐπιθεωρήσεως ἀναγνώσταις, ἀναζητῶν ἐν τῇ σειρᾷ τῶν παρελθόντων αἰώνων τὴν ἀρχὴν καὶ τοὺς λόγους τοῦ ἔθους τούτου.

Μεγάλην ἀνέκαθεν οἱ ἄνθρωποι ἀπέδωκαν σημασίαν εἰς τὰ περὶ τὸ πρόσωπον καὶ τὴν κεφαλὴν τριγύμναζα, καὶ πολλὰς ἠξίωσαν αὐτὰ τημελείας, ἰδίᾳ δὲ τὴν κόμην ἀμφότερα τὰ φῶλα. Κόμη μακρὰ καὶ καλῶς διατεθειμένη, ὡς τὴν σήμερον, οὕτω καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἰουδαίοις τε καὶ ἐθνικοῖς ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ ἀριστος ἐξωτερικὸς κόσμος τῆς γυναικός. Παρ' Ὀμήρῳ αἱ ἐπὶ καλλονῇ διαπρέπουσαι τῶν τε θνητῶν καὶ τῶν ἀθανάτων συχνότατα προσαγορεύονται ἐϋπλόκαμοι, ἡϋκομοί, καλλίκομοι. Ἐν δὲ τῷ Ἀισματι τῶν Ἀισμάτων (4, 1. 6, 4) ἡ ἐπὶ πολλὰς χάριτις ἐγκωμιζομένη νύμφη ἐγκωμιάζεται καὶ ἐπὶ τῇ κόμῃ αὐτῆς. Ὁμοίως καὶ ὁ μέγας τῶν ἐθνῶν Ἀπόστολος δόξαν τῆς γυναικὸς ἀποκαλεῖ τὴν κόμην αὐτῆς (1 Κορ. ια', 14), ἐπειδὴ ἡ ταύτης ἑλλειψίς οὐ μόνον ἦν τεκμήριον λύπης καὶ πένθους (Λευτ. κα', 12. Ψαλμ. κβ', 12. Ἱερμ. ζ', 29· παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν Ἰδ. Hermann Privataller th, § 39, 27), ἀλλ' ἐχρησίμευε καὶ ὡς γνώρισμα τῶν ἀπέμνων καὶ ἀτίμων (1 Κορ. ια', 6). Οὐ μόνον δὲ ταῖς γυναῖξιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς νέοις καὶ τοῖς ἀνδράσιν ἡ βαθεῖα κόμη τὸ πάλαι ἦν κόσμος χάριτος. Γνωστοὶ οἱ καρηκαμόωντες Ἀχαιοὶ τοῦ Ὀμήρου καὶ οἱ ἐν Θερμοπύλαις μετὰ Λεωνίδα ἀγωνισάμενοι Σπαρτιάται, οἵτινες πρὸ τῆς μάχης εὐτρεπιζόμενοι καὶ τὰς κόμας κτενιζόμενοι «τῷ βαρβάρῳ γελοῖᾳ ἐφαίνοντο ποιέειν» (Ἡροδ. 7, 208, 209). Καὶ κατὰ τοῦτο ὑπῆρξαν ζηλωταὶ τῶν πάλαι οἱ νεώτεροι τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος ἥρωες, τὰ παλληκάρια. Παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις βαθεῖαν κόμην ἔφερον οἱ Ναζιραῖοι (= ἡγνισμένοι, ἀφιερωμένοι), ἐκεῖνοι δηλαδὴ οἵτινες διὰ τινος ἐπιστήμου εὐχῆς εἴτε διὰ βίου εἴτε ἐπὶ τινι χρόνῳ ἀφιερούμενοι τῷ Θεῷ ἀπέφευγον μὲν τὴν τῷ ἡ νεκρῶν ἐπαφὴν, ἀπεῖχον δὲ χάριν νηφαλιότητος τῶν μεθυστικῶν ποτῶν καὶ πικνὸς ἐξ ἀμπέλου